

народу. Історична пам'ять має великий виховний потенціал, здатність зберігати оцінки подій минулого, які перетворюються у свідомості учнів на ціннісні орієнтири, що визначають їх дії та вчинки. Вагомість історичної пам'яті у тому, що вона є основою патріотизму і громадянськості, культурної наступності поколінь, національно-громадянської ідентичності, самоідентифікації, що консолідує суспільство.

Отже, основні завдання предметних спільнот вчителів іноземних мов області на 2023/2024 навчальний рік такі:

- вдосконалення освітнього процесу з навчального предмета «Іноземна мова» в закладах загальної середньої освіти відповідно до вимог стратегічних документів Міністерства освіти і науки України;
- подальша співпраця щодо опанування учнями умінь 21 століття, освоєння вчителями способів організації навчання учнів з широким використанням сучасних засобів комунікації, онлайн взаємодії, дистанційного та змішаного навчання та освітніх Інтернет-ресурсів;
- впровадження індивідуальних траєкторій навчання для школярів з різними рівнями предметної підготовки;
- методичний супровід зростання професійної компетентності вчителів;

- системне використання професійної рефлексії, планування та реалізація індивідуальних планів професійного розвитку;
- вдосконалення здатності творчо переосмислювати набуті знання, адаптація їх до сучасних соціальних потреб та потреб регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cadre européen commun de référence pour les langues : apprendre, enseigner, évaluer. Volume complémentaire avec de nouveaux descripteurs. URL: www.coe.int/lang-cecr
2. Common european framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Companion volume with new descriptors. URL: www.coe.int/lang-cefr
3. Ferri F., Grifoni P., Guzzo T. Online Learning and Emergency Remote Teaching: Opportunities and Challenges in Emergency Situations. URL: <https://www.mdpi.com/2075-4698/10/4/86>
4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
5. Зимомря І. М., Мойсюк В. А., Трифан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В. [Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти](http://surl.li/bqjjpg). URL: <http://surl.li/bqjjpg>

В. В. Крижанівський,

завідувач лабораторії природничо-математичних дисциплін комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

ПРАВИЛЬНИЙ ВИБІР УЧИТЕЛЕМ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА НАСКРІЗНИХ УМІНЬ

Стара українська школа з кожним роком стає «меншою та легшою» на один клас. Наступного навчального року вже й шестикласники перейдуть під крило нового Державного стандарту базової середньої освіти. Цього року у них з'являється новий предмет природничої освітньої галузі – географія. Як і усі інші предмети чи інтегровані курси, які вивчаються у адаптаційному циклі 5-6 класів, географія підхоплює хвилю реалізації концепції Нової української школи на практиці. Багато педагогів-географів чекають змін, передбачених виконанням нового Державного стандарту, однак ці очікування різняться. Одні чекають позитиву у вигляді, наприклад, вільного вибору методів, форм чи прийомів при викладанні, інші – можливості обрання модельної навчальної та написання власної навчальної програм, яка буде повноцінним доповненням власного підходу до викладання та реалізації на повну багаторічного

педагогічного досвіду. Однак є й ті, які з острахом очікують змін і ніяк не наважуються виробити власне розуміння потреби реформування освіти та внесення змін у свою освітню діяльність.

Але у будь-якому разі відмінності між роботою за старим та за новим стандартами повинні педагогами згладжуватись, хоча б заради уникнення різких перепадів між їхньою діяльністю при переході до роботи у класах за новим Державним стандартом. Найперше, що потрібно зробити учителю для роботи – обрати ту модельну навчальну програму, яка найбільше підходить для нього, до його системи та стилю викладання. На сьогодні існує лише дві такі програми у зв'язку із сучасними подіями, які відбуваються у нашій державі. В майбутньому таких програм буде більше, і педагоги з різними підходами до освітньої діяльності зможуть зробити оптимальний вибір з більшого переліку модельних навчальних

програм з географії. Після обрання такої програми учитель повинен попрацювати над розробкою власної навчальної програми на основі обраної модельної. На це дійсно потрібен певний час, аби власний стиль викладання перенести на папір, оформити його у певну систему та перетворити на власний «стандарт», затверджений педагогічною радою навчального закладу. У майбутньому учитель буде мати ту програму, яку сам розробив, і яка допоможе йому в повній мірі реалізувати себе як педагога-інноватора, досвідченого учителя, в минулому обмеженого стандартизованою освітньою програмою.

Не менш значущим є також і вибір підручника, адже саме цей важливий засіб освітньої діяльності дозволить здобувачам освіти з легкістю поринути у світ навчання, виробити власну систему навчання та розвитку умінь і навичок. Тому до вибору підручника потрібно підійти з точки зору учня, аби йому було легко опрацьовувати навчальний матеріал, формувати ключові компетентності та наскрізні уміння.

Важливо не забувати і про використання сучасних цифрових технологій, які знаходяться на озброєнні нашої цивілізації чи не на найбільш очільному місці. Без сучасних технологій інформаційної комунікації сьогодні не обходиться жодна сфера діяльності людини, а на освіту ще й покладена місія навчити в повній мірі їх використовувати, впроваджувати у власне життя та активно застосовувати на практиці при вирішенні різноманітних проблем. Згідно з професійним стандартом вчителя закладу загальної середньої освіти, затвердженого Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України ще у 2020 році, педагогічний працівник повинен вільно володіти сучасними засобами інформаційно-комунікативних технологій та в повній мірі використовувати їх під час власної освітньої діяльності. Цього потребує сучасне суспільство зокрема та людська цивілізація в цілому і без цього важливого на сьогодні компонента неможливий розвиток людини як частини соціуму.

Щодо вибору різних видів навчальної діяльності

Педагогічний працівник повинен урізноманітнити проведення уроку за допомогою **вибору різних видів навчальної діяльності**. Тому весь свій професійний досвід і напрацьовані уміння учитель повинен направити саме на правильний і чіткий вибір практичної діяльності для проведення того чи іншого уроку з географії. Такий підхід повинен дати очікувані результати у вигляді розвитку у здобувачів освіти основних умінь та навичок, які дадуть змогу ширшому розвитку у них ключових компетентностей та наскрізних умінь. Якщо раніше географія містила лише практичні роботи, кількість та теми яких були нав'язані освітньою програмою, то згідно з новим Державним стандартом педагога може використати під час уроку необмежені види чи типи роботи, різні за змістом та формою роботи. Спільним результатом такого підходу, який вимагає від учителя вибору роботи на уроці, повинно стати чітке виконання Державного стандарту у розділі вимог до обов'язкових результатів навчання. Пропонуємо розглянути ті види навчальної діяльності, які, на нашу думку, можуть стати в нагоді учителю географії при структуруванні ним власних уроків.

1. Практична робота

1.1. На початку роботи повинна бути оголошена її мета, аби учні зрозуміли, навіщо потрібно виконувати її, вказати на практичне застосування отриманих результатів, провести аналогію із життєвими ситуаціями та побутом.

1.2. Учитель задає завдання (роздача завдань на папері, висвітлення завдань на екрані, запис на дошці, спрямування дітей на завдання в Інтернет-просторі за допомогою посилань чи кюар-коду), які діти виконують самостійно.

1.3. Дітей можна об'єднати в групи та розподілити між ними однакові чи різнотипні завдання; можливий варіант подачі різнорівневих завдань без об'єднання в групи.

1.4. Якщо тип завдання для дітей є новим, учитель допомагає учням з виконанням, підказує, організовує.

1.5. Запис роботи відбувається організовано, за певним типом (заздалегідь розробити правила оформлення разом з учнями – оформити у вигляді стенду, записати в зошити, роздати паперові варіанти, розмістити на сайті учителя);

1.6. У кінці роботи повинна відбутись рефлексія – захист роботи учнями, презентація учнями результатів, проведення дискусії при різнотипних завданнях між групами;

1.7. Практична робота може виконуватись дистанційно, однак для цього потрібно заздалегідь приготувати розробку в цифровому варіанті, врахувати можливості дітей, роздрукувати чи переписати у зошит, можливий варіант виконання у цифровому режимі.

2. Практичне заняття

2.1. На початку роботи повинна бути оголошена її мета, аби учні зрозуміли, навіщо потрібно виконувати її, вказати на практичне застосування отриманих результатів, провести аналогію із життєвими ситуаціями та побутом.

2.2. Учитель демонструє певний досвід чи експеримент, діти після спостереження над проведеним експериментом виконують поставлені завдання. Відбувається озвучення завдань, роздача завдань на папері, висвітлення завдань на екрані, запис на дошці, спрямування дітей на завдання в Інтернет-просторі за допомогою посилань чи кюар-коду).

2.3. Завдання учням потрібно підбирати таким чином, аби вони змогли пояснити побачене, проаналізувати певні дані і отримати певні результати.

2.4. Можлива постановка декількох завдань, які за принципом ланцюгової реакції повинні нагромаджуватись, а кінцевий результат повинен дати учням розуміння шляхів вирішення поставлених проблем.

2.5. Під час виконання даного виду роботи не рекомендується давати різнотипні завдання, однак можна об'єднувати учнів у групи. Але можливий варіант подачі різнорівневих завдань без об'єднання в групи.

3. Лабораторна робота

3.1 На початку роботи повинна бути оголошена її мета, аби учні зрозуміли, навіщо потрібно виконувати її, вказати на практичне застосування отриманих результатів, провести аналогію із життєвими ситуаціями та побутом.

3.2.Робота повинна включати в себе певні досліди чи експерименти. Потрібно наголосити, що дослід – це окремий вид роботи, покликаний пояснити якісь окремі функції чи процеси, певну властивість. Експеримент включає в себе низку дослідів з однієї тематики, покликаний пояснити певну групу властивостей, окремі явища чи процес.

3.3.Учитель задає завдання (висвітлення завдань на екрані, запис на дошці, спрямування дітей на завдання в Інтернет-просторі за допомогою посилань чи кюар-коду), які діти виконують самостійно;

3.4.Робота проводиться в лабораторних умовах, лише в очному форматі і під наглядом учителя;

3.5.Рекомендовано проводити роботу, об'єднавши учнів у групи.

3.6.Потрібно оформити (створити, прописати, скласти) разом з дітьми правила проведення дослідів.

3.7. Можливе проведення домашніх лабораторних робіт, однак в даному випадку потрібно підбирати безпечні досліди і завжди наполягати на участі батьків чи інших дорослих.

3.8.Робота не передбачає обов'язкових організованих записів, а покликана на практичну діяльність учнів, однак повинна містити у кінці обговорення отриманих результатів у вигляді рефлексії.

3.9.Якщо робота проводилась з об'єднанням учнів у групи та отриманням однакових завдань, то можливий перехресний захист результатів у вигляді дискусії.

4. Проєкт

4.1.Проводиться за заздалегідь підготовленими темами, адже теми, які були придумані спонтанно під час проведення уроку, не принесуть потрібного результату;

4.2.Потрібно скласти план проєкту, розробити усі етапи його проведення.

4.3.Проведення можливе із супроводом учителя, який виступатиме у ролі наставника.

4.4.По закінченню проєкта потрібно провести презентацію роботи, яка включатиме в собі не лише подачу результатів, але й опис безпосередньої діяльності за етапами.

4.5.Проєкти бажано проводити в груповій формі, аби етапи були розподілені між членами групи, при цьому захист і презентацію проєкту можна проводити групою чи індивідуально, визначивши певного учасника.

4.6.Кінцевим результатом проєкту є певний творчий продукт з питання, що вивчалось, – доповідь, презентація, буклет, письмова робота тощо.

5. Моделювання

5.1.Проводиться разом з учителем, який організовує та допомагає з роботою.

5.2.Результатом роботи виступає фізична чи абстрактна модель явища, процесу чи об'єкту.

5.3.Потрібно пам'ятати, що за умови виготовлення фізичної моделі моделювання потребує матеріальної бази, спеціальних інструментів, технічної оснастки;

5.4.Моделювання може проводитись і у цифровому режимі, для цього потрібно опанувати певним цифровим інструментом чи програмою.

5.5.Абстрактне моделювання передбачає створення уявної моделі певного об'єкта з детальним описом усіх його властивостей та можливостей, наприклад, модель підприємства.

5.6.Можливе групове проведення моделювання з участю усіх учнів класу, при цьому їх слід об'єднати в окремі групи.

5.7.читель задає завдання (показ готової моделі, висвітлення завдань на екрані, спрямування дітей на завдання в Інтернет-просторі за допомогою посилань чи кюар-коду), за яким діти створюють модель самостійно.

5.8.Можливе створення моделі за прикладом готової показової, також можливе створення моделі за певним описом чи розповіддю (при цьому можна роздати завдання у паперовому вигляді, написати на дошці, вивести на екран або озвучити самостійно).

6. Дослідження

6.1.Для дослідження обов'язково потрібно викласти гіпотезу, аби за результатами роботи потім її підтвердити чи спростувати.

6.2.Потрібно спланувати саме дослідження, розробити усі етапи його проведення.

6.3.Проведення дослідження можливе із супроводом учителя на уроці, який виступатиме у ролі наставника.

6.4.Дослідження можна проводити і в домашніх умовах, індивідуально чи в групах, однак в даному випадку потрібно підбирати безпечні досліди чи експерименти і завжди наполягати на участі батьків чи інших дорослих.

6.5.Дослідження повинно включати в себе низку дослідів чи експериментів з певної тематики.

6.6.У кінці дослідження потрібно провести презентацію роботи, яка включатиме в собі не лише подачу результатів, але й опис безпосередньої діяльності за етапами.

6.7.Дослідження бажано проводити в груповій формі, аби етапи були розподілені між членами групи, при цьому захист і презентацію можна проводити групою чи індивідуально, визначивши певного учасника.

6.8.Можливе поетапне представлення результатів в кінці проведення кожного етапу, при цьому презентація повинна бути лаконічною, наприклад, у вигляді відео.

6.9.Можливий такий варіант проведення групових досліджень – однакові теми для різних груп, або різні теми для різних груп. При першому варіанті можливий перехресний захист.

7. Квест

7.1.Можливе проведення в реальному часі в межах класу, школи, шкільного подвір'я. Також можна проводити в Інтернет-просторі веб-квест.

- 7.2. Квест потребує попередньої підготовки.
- 7.3. Квест потребує формування етапів/точок/зупинок і підготовка завдань на кожному з них.
- 7.4. Завдання на різних зупинках можуть доповнювати один одного, і в кінці буде вихід на один загальний результат; або ж завдання будуть незалежними і в кінці буде декілька результатів.
- 7.5. Завдання бажано урізноманітнювати на різних зупинках, аби учасникам було цікавіше.
- 7.6. Для квесту в реальному часі бажано формувати команди дітей аби він перетворився в певне змагання; нагородою при цьому можуть бути оцінки, звільнення, призи, сертифікати.
- 7.7. Веб-квести варто створювати розраховуючи на індивідуальну участь, для цього рекомендується створювати окремий сайт чи сторінку на сайті учителя або навчального закладу.
- 7.8. Квест на повітря слід проводити, враховуючи погодні умови та можливість перебувати окремих учнів на природі.

8. Екскурсія

- 8.1. Проводиться з метою показати на практиці застосування певних знань чи донести певну інформацію не за партою у школі, а у природі, в побуті, в музеї, на підприємстві тощо.
- 8.2. Може проводитись фізично в очному режимі так і віртуально.
- 8.3. За умови проведення фізичної екскурсії обов'язково перед її початком потрібно провести з учнями інструктаж щодо правил поведіння.
- 8.4. Можна долучати батьків, аби вони допомогли з організацією дітей.
- 8.5. Перед екскурсією потрібно також повідомити мету заходу, вказати її значущість та відношення до теми, яку вивчають.
- 8.6. У ході екскурсії потрібно завжди звертати увагу на ті моменти, які діти повинні опрацювати відповідно заявленої теми.
- 8.7. Якщо екскурсія має комплексний характер, можна охопити декілька тем, або ж звертати увагу на інші моменти, які не стосуються даної теми, але потрібні будуть в майбутньому.

9. Похід

- 9.1. Похід – це навчальна діяльність, яка схожа на комплексну екскурсію, однак проводиться з метою вирішення різноманітних проблем, пов'язаних із навколишнім середовищем;
- 9.2. Під час походу учасники повинні вирішувати певні проблеми і життєві ситуації, а вчитель повинен допомагати знаходити оптимальні шляхи їх вирішення;
- 9.3. Потрібно звертати увагу на пошук шляхів вирішення не однотипних, а різних проблем.
- 9.4. У поході важливо розподілити певні функції між учасниками – відповідальні за збір речей, харчування, вогнище тощо.
- 9.5. Можна долучати батьків, аби вони допомогли з організацією дітей.
- 9.6. Результатом походу може бути також і певні збори матеріалу – гербарій, колекції, фотографії тощо.

10. Інсценування

- 10.1. Розвиває у дітей уміння декламувати, грати певні ролі, бути соціальним, розвиває лідерські якості, допомагає зрозуміти практичність певних знань.
- 10.2. Можливе відтворення певних процесів чи явищ – Сонячна система, атом, молекула, клітина, вплив сили Коріоліса тощо;
- 10.3. Діти фізично розминаються, розвивають різноманітну моторику, яка характеризує певні явища та процеси.
- 10.4. Можлива підготовка з формуванням сценарію, розподіл ролей завчасно.
- 10.5. Коли відбувається спонтанне інсценування, дітям потрібно пояснити суть заходу, чітко вказати правила і визначити ролі.
- 10.6. Паралельно з грою ролей діти можуть отримувати завдання, які можна вирішити за допомогою розуміння процесу чи явища; в такому разі інсценування повинно паралельно озвучуватись учителем.

11. Лекція

- 11.1. Передбачає сприйняття інформації від учителя чи запрошеного лектора.
- 11.2. Під час лекції діти повинні занотовувати почуту інформацію, роблячи своєрідний конспект – для цього можна застосувати певні елементи стенографії чи навчитись користуватись диктофоном.
- 11.3. Лекція повинна супроводжуватись наочністю у вигляді плакатів, фотографій, презентації, відео.
- 11.4. Проводиться з метою навчити дітей уважно слухати та сприймати багато інформації за короткий проміжок часу.

Підсумовуючи, слід наголосити, що саме правильний вибір учителем практичної діяльності для проведення того чи іншого уроку, в майбутньому забезпечить позитивні результати у вигляді сформованих та розвинених умінь та навичок, які повинні сформувати ключові компетентності та наскрізні уміння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року №898.
2. Пометун О.І. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* : збірник праць / за заг. ред. О.В. Овчарук. Київ, 2004. С. 16-25.
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / кол. авт. : Гриневич Лілія, Елькін Олександр, Калашнікова Світлана, Коберник Іванна, Ковтунець Володимир, Макаренко Оксана, Малахова Олена, Нанаєва Тетяна, Усатенко Галина, Хобзей Павло, Шиян Роман; Міністерство освіти і науки України. Київ, 2016.
4. Професійний стандарт за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Затверджений Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23 грудня 2020 року №2736-20.